

کلیات برنامه و سرفصل دروس

سطح سه

رشته «تفسیر و علوم قرآنی»

اداره کل برنامه‌ریزی آموزشی و ارزشیابی تحصیلی
آبان‌ماه سال ۱۴۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

کلیات برنامه و عناوین دروس سطح سه رشته «تفسیر و علوم قرآنی»	۵
سرفصل دروس سطح سه رشته «تفسیر و علوم قرآنی»	۱۳
دروس عمومی	۱۴
فقه ۱	۱۵
فقه ۲	۱۷
فقه ۳	۱۹
فقه ۴	۲۱
اصول فقه ۱	۲۳
اصول فقه ۲	۲۵
اصول فقه ۳	۲۷
اصول فقه ۴	۲۹
عقائد خاص شیعه ۱	۳۱
عقائد خاص شیعه ۲	۳۴
تجزیه و ترکیب	۳۶
دروس تخصصی	۳۸
تاریخ تفسیر و مفسران	۳۹
تفسیر آیات مشکل	۴۱
بلاغت کاربردی ۱	۴۳
بلاغت کاربردی ۲	۴۵
عربی معاصر ۱	۴۷
عربی معاصر ۲	۴۹
نحو تکمیلی	۵۱
تفسیر ترتیبی ۱-۷	۵۲
تفسیر مقارن	۵۴
تفسیر موضوعی (انسان‌شناسی)	۵۶
تفسیر موضوعی (جامعه و سنت‌های الهی)	۵۸
تفسیر موضوعی (حقوق و سیاست)	۶۰
تفسیر موضوعی (خداشناسی)	۶۱
تفسیر موضوعی (راه و راهنماشناسی)	۶۳

۶۵	..... علوم قرآن ۳ (زبان قرآن)
۶۷	..... علوم قرآن ۴ (محکم، متشابه و تأویل)
۶۹	..... قرآن و عهدین
۷۱	..... مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۱
۷۳	..... مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۲
۷۵	..... مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۳
۷۷	..... مبانی فهم و نقد حدیث
۷۹	..... مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۱
۸۱	..... مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۲
۸۳	..... نقد و بررسی روایات تفسیری
۸۵	..... روش تحقیق پیشرفته
۸۸	..... کارورزی تحقیق
۸۹	..... پایان نامه
۹۰	..... دروس جبرانی
۹۱	..... مبانی و روش تفسیر موضوعی
۹۳	..... تفسیر موضوعی (اخلاق در قرآن)
۹۵	..... تفسیر موضوعی (زن و خانواده در قرآن)
۹۷	..... روش‌ها و گرایش‌های تفسیری
۹۹	..... علوم قرآن ۱ (اعجاز درقرآن)
۱۰۱	..... علوم قرآن ۲ (تحریف‌ناپذیری قرآن)
۱۰۳	..... مفردات قرآن
۱۰۵	..... دروس جبرانی ویژه طلاب گرایشی
۱۰۶	..... کلیات علم رجال
۱۰۸	..... تفسیر موضوعی (معادشناسی)

کلیات برنامه و عناوین دروس سطح سه
رشته «تفسیر و علوم قرآنی»

ماده ۱. عنوان

عنوان، کلیات و برنامه سطح سه (ویژه خواهران) رشته تفسیر و علوم قرآنی است.

ماده ۲. تعریف

«سطح سه تفسیر و علوم قرآن» پس از سطح دو (دوره عمومی) آغاز می‌گردد. طلاب در این دوره، مبانی و روش‌های مختلف تفسیر و علوم قرآن را آموخته و توان تحلیل و بررسی تطبیقی و نیز تدریس و پاسخ‌گویی به نیازهای رایج جامعه در زمینه معارف قرآنی را پیدا می‌کنند و پس از احراز توان علمی، با ارائه پایان‌نامه، موفق به دریافت مدرک سطح سه می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

۱. تعمیق مبانی اعتقادی و ایجاد زمینه تعالی اخلاقی و معنوی؛
۲. ایجاد توان قرآن‌پژوهی در حد تتبع (جمع‌آوری و نتیجه‌گیری) و نقد؛
۳. ایجاد توان تدریس در زمینه تفسیر و علوم قرآن، در مقطع قبلی تحصیلات حوزوی (سطح دو) و مقطع کارشناسی؛
۴. تقویت توان تبلیغ در زمینه معارف قرآنی، به صورت نوشتار و گفتار؛
۵. ایجاد توان پاسخ‌گویی به سؤالات رایج و مورد نیاز جامعه، در زمینه تفسیر و علوم قرآنی؛
۶. آماده‌سازی استعدادها برتر به منظور ورود به مقاطع بالاتر.
۷. ایجاد توان بهره‌گیری از متون فقهی و آشنایی با مبانی استنباط.

ماده ۴. سیاست‌ها

۱. محیط‌سازی به منظور تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
۲. تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی؛
۳. تکیه بر آموزش محورها و موضوعات اصلی رشته؛
۴. تأکید بر توسعه آموزش‌های پژوهش‌محور؛
۵. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی، به ویژه روش مشارکت فعال؛
۶. تأکید بر پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛

۷. تأکید بر استفاده از متون اساسی، جامع، موجز و کاربردی؛
۸. اهتمام بر درک و به‌کارگیری متون و منابع، در حد دوره؛
۹. تلاش بر معرفی توصیفی منابع محوری و مهم؛
۱۰. تأکید بر نقش محوری زن در تحکیم خانواده، در کلیه امور آموزشی و پژوهشی؛
۱۱. توجه به ویژگی‌های بانوان در برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و تربیتی؛
۱۲. شناسایی استعدادها و ویژه، جهت تصدی امور تبلیغ، تدریس، مدیریت و ...

ماده ۵. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال - واحدی است. طول دوره، حداقل ۷ نیم‌سال و حداکثر ۱۰ نیم‌سال، بدون احتساب پایان‌نامه است. طلاب این رشته، به صورت حضوری دروس را فرا می‌گیرند.

ماده ۶. شرایط پذیرش:

۱. احراز صلاحیت اخلاقی و عمومی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
۲. دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛
۳. قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه علمی.

ماده ۷. عناوین و مشخصات کلی دروس

واحد	عنوان درس
۲۶	دروس عمومی
۶۹	دروس تخصصی (با احتساب پایان‌نامه)
۹۵	جمع کل

الف. جدول دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	هدف آموزشی
۱	فقه ۱	۳	شناخت استدلالی مسائل کتاب نکاح و طلاق
۲	فقه ۲	۳	شناخت استدلالی مسائل کتاب طلاق و حدود
۳	فقه ۳	۳	شناخت استدلالی مسائل کتاب جهاد، ضمان، صلح، قرض، عاریه، ودیعه و ارث
۴	فقه ۴	۳	شناخت استدلالی مسائل کتاب یمین و نذر و عهد و وصیت و وقف و لقطه
۵	اصول فقه ۱	۲	شناخت استدلالی مسائل مربوط به تعریف، مباحث مقدماتی علم اصول، مشتق، مفاهیم و دلالات
۶	اصول فقه ۲	۲	شناخت استدلالی مسائل اصولی: عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین و ملازمات عقلی
۷	اصول فقه ۳	۲	شناخت استدلالی مسائل مربوط به بحث حجت‌های شرعی
۸	اصول فقه ۴	۲	شناخت استدلالی مسائل اصولی قیاس و تعادل و تراجم
۹	عقاید خاص شیعه ۱	۲	تبیین استدلالی عقائد خاص شیعه در حوزه‌های خداشناسی، نبوت، معاد و برخی از فروع فقهی
۱۰	عقاید خاص شیعه ۲	۲	تبیین استدلالی عقائد خاص شیعه در حوزه امامت
۱۱	تجزیه و ترکیب	۲	توانمندسازی طلاب بر تطبیق و اجرای قواعد صرفی و نحوی در آیات و روایات
	جمع واحدها	۲۶	

ب. جدول دروس اختصاصی

اهداف	تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
شناخت سیر پیدایش و تطور تفسیر، همراه با شناخت منابع مهم و نیز شناخت مفسران بزرگ	۲	تاریخ تفسیر و مفسران	۱
شناخت کلیات و گستره آیات مشکله و بررسی تفسیر آنها	۲	تفسیر آیات مشکل	۲
تطبیق قواعد و وجوه بلاغی بر آیات قرآن کریم	۲	بلاغت کاربردی ۱	۳
	۲	بلاغت کاربردی ۲	۴
آشنایی با عربی معاصر و کسب مهارت برای مراجعه به منابع جدید تفسیر و علوم قرآن	۲	عربی معاصر ۱	۵
	۲	عربی معاصر ۲	۶
شناخت و تحلیل مفردات و ادوات نحوی	۳	نحو تکمیلی	۷
ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتاب‌های تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی	۲	تفسیر ترتیبی ۱	۸
	۲	تفسیر ترتیبی ۲	۹
	۲	تفسیر ترتیبی ۳	۱۰
	۲	تفسیر ترتیبی ۴	۱۱
	۲	تفسیر ترتیبی ۵	۱۲
	۲	تفسیر ترتیبی ۶	۱۳
	۲	تفسیر ترتیبی ۷	۱۴
شناخت ماهیت، مبانی و روش تفسیر مقارن و بررسی مقارنه‌ای برخی از آیات	۲	تفسیر مقارن	۱۵
شناخت معارف قرآن کریم در مورد جایگاه انسان، چگونگی آفرینش، ویژگی‌ها و ابعاد وجودی او	۲	تفسیر موضوعی (انسان‌شناسی)	۱۶
شناخت جامعه از منظر قرآن، سنت‌های الهی در قرآن	۲	تفسیر موضوعی	۱۷

اهداف	تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
و جامعه آرمانی		(جامعه و سنت‌های الهی)	
شناخت مسائل حقوق و سیاست از منظر قرآن	۲	تفسیر موضوعی (حقوق و سیاست)	۱۸
شناخت معارف قرآن کریم در مورد خدای متعال، انواع شناخت، مراتب توحید و مراتب فعل الهی	۲	تفسیر موضوعی (خداشناسی)	۱۹
شناخت معارف قرآن کریم در مورد نبوت	۲	تفسیر موضوعی (راه و راهنماشناسی)	۲۰
شناخت تحلیلی زبان قرآن	۲	علوم قرآن ۳ (زبان قرآن)	۲۱
شناخت تحلیلی مباحث محکم، مشابه و تأویل	۲	علوم قرآن ۴ (محکم، مشابه و تأویل)	۲۲
شناخت تطبیقی مباحث مهم قرآن و عهدین	۲	قرآن و عهدین	۲۳
شناخت منابع و فرآیند ترجمه و تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری ترجمه‌های موجود	۲	مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۱	۲۴
شناخت منابع و فرآیند ترجمه و تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری ترجمه‌های موجود	۲	مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۲	۲۵
شناخت عملی با منابع و فرآیند ترجمه و تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری ترجمه‌های موجود	۲	مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۳	۲۶
شناخت مبانی فهم و نقد حدیث	۲	مبانی فهم و نقد حدیث	۲۷
شناخت مبانی تفسیر قرآن	۲	مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۱	۲۸
	۲	مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۲	۲۹
شناخت مبانی و روش بررسی روایات تفسیری و نقد برخی از روایات و تفاسیر در این زمینه	۲	نقد و بررسی روایات تفسیری	۳۰

اهداف	تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
شناخت با روش‌های پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع در تفسیر و علوم قرآن	۲	روش تحقیق پیشرفته (کارگاه پایان نامه‌نویسی)	۳۱
به‌کارگیری قواعد پژوهشی در موضوعات مختلف قرآنی	۲	کارورزی تحقیق	۳۲
تدوین اثر مکتوب تخصصی در یکی از موضوعات تفسیری با رعایت ضوابط پژوهشی مربوط	۴	پایان‌نامه	۳۳
	۶۹	جمع واحدها	

ج. جدول دروس جبرانی^۱

هدف آموزشی	تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
شناخت مبانی و روش تفسیر موضوعی	۲	مبانی و روش تفسیر موضوعی	۱
شناخت مبانی، مسائل و فضایل و ردائیل اخلاقی از منظر قرآن	۲	تفسیر موضوعی (اخلاق در قرآن)	۲
آشنایی تحلیلی با ساحت‌های فردی و اجتماعی زن و نقش وی در خانواده از دیدگاه قرآن	۲	تفسیر موضوعی (زن و خانواده در قرآن)	۳
شناخت و بررسی روشها و گرایش‌های موجود در علم تفسیر	۲	روش‌ها و گرایش‌های تفسیری	۴
شناخت تحلیلی اعجاز قرآن، دلایل و وجوه آن و نقد و بررسی شبهات	۲	علوم قرآن ۱ (اعجاز در قرآن)	۵
شناخت تحلیلی اعجاز قرآن، دلایل و وجوه آن	۱	علوم قرآن ۲	۶

۱. دروس جبرانی، پیش‌نیازهای مربوط به دروس تخصصی رشته است و مخصوص دارندگان مدرک سطح ۲ عمومی که دروس گرایشی سطح ۲ را نگذرانده و از طریق آزمون ورودی و مصاحبه پذیرش می‌شوند.

هدف آموزشی	تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
و نقد و بررسی شبهات		(تحریف‌ناپذیری قرآن)	
آشنایی با مبانی و نظریه‌های مشاوره و راهنمایی	۲	مفردات قرآن	۷
	۱۳	جمع واحدها	

دروس جبرانی ویژه طلاب گرایشی^۱

هدف آموزشی	تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
شناخت قواعد و منابع رجالی و حدیثی	۲	کلیات علم رجال	۱
شناخت معارف قرآن کریم در مورد معاد	۲	تفسیر موضوعی (معادشناسی)	۲

۱. با توجه به اینکه برخی از طلاب گرایشی این دروس را در مقطع سطح ۲ نگذرانده‌اند، لازم است جهت تکمیل واحدها، این دروس را در مقطع سطح ۳ بگذرانند.

سرفصل دروس سطح سه رشته
«تفسیر و علوم قرآنی»

دروس عمومی

فقه ۱			
تعداد واحد	نظری	۳	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل کتاب نکاح و طلاق		
			ندارد

سرفصل‌ها:

○ کتاب نکاح

- احکام عقد نکاح
- اولیاء عقد
- احکام نظر
- محرمات
- نسبی
- رضاعی
- مصاهره

- ازدواج موقت
- احکام نفقه
- احکام قسمت

○ کتاب طلاق

- حقیقت طلاق
- شرایط صحت طلاق

منبع اصلی: دروس تمهیدیة فی الفقه الاستدلالی، تألیف باقر ایروانی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. الروضة البهية، شهيد ثانی
۲. موسوعه الامام الخوئی
۳. مستمسک العروة الوثقی، محقق حکیم
۴. جواهر الکلام، محمد حسن نجفی

فقه ۲			
تعداد واحد	نظری	۳	نوع واحد عمومی
	عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز ندارد
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل کتاب طلاق و حدود		

سرفصل‌ها:

- کتاب طلاق
  - اقسام طلاق
  - احکام عده
  - طلاق خلع و مبارات
  - احکام طلاق
- کتاب حدود
  - موجبات حد
  - تعزیر
  - اجرای حدود در عصر غیبت

منبع اصلی: دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، تألیف باقر ایروانی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میان‌ی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. الروضة البهية، شهيد ثاني
۲. موسوعه الامام الخوئی
۳. مستمسک العروة الوثقی، محقق حکیم
۴. جواهر الکلام، محمد حسن نجفی

فقه ۳			
تعداد واحد	نظری	۳	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل کتاب جهاد، ضمان، صلح، قرض، عاریه، ودیعه و ارث ندارد		

سرفصل‌ها:

- کتاب جهاد
  - وجوب جهاد
  - احکام جهاد
  - احکام اراضی
- کتاب ضمان
  - حقیقت ضمان
  - شرایط ضمان
  - احکام ضمان
- کتاب صلح
  - حقیقت صلح
  - شرایط صلح
  - احکام صلح
- کتاب قرض
  - حقیقت قرض
  - شرایط قرض
  - ربای قرضی
  - احکام قرض
- کتاب عاریه و ودیعه

○ کتاب ارث

- موجبات ارث
- فروض ارث
- موانع ارث
- عول و تعصیب
- طبقات ارث
- ارث به زوجیت

منبع اصلی: دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، تألیف باقر ایروانی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. الروضة البهية، شهید ثانی
۲. موسوعه الامام الخوئی
۳. مستمسک العروة الوثقی، محقق حکیم
۴. جواهر الکلام، محمد حسن نجفی

فقه ۴			
تعداد واحد	نظری	۳	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل کتاب یمین و نذر و عهد و وصیت و وقف و لقطه ندارد		

سرفصل‌ها:

○ کتاب یمین، نذر، عهد

○ وصیت

▪ اقسام وصیت

▪ احکام وصی

▪ احکام وصیت

○ وقف

▪ احکام وقف

▪ احکام حبس

▪ احکام صدقه

○ لقطه

▪ اقسام لقطه

▪ احکام لقطه به معنای خاص

▪ احکام لقیط

▪ احکام ضاله

▪ احکام مجهول الماک

منبع اصلی: دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، تألیف باقر ایروانی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. الروضة البهیة، شهید ثانی
۲. موسوعه الامام الخوئی
۳. مستمسک العروة الوثقی، محقق حکیم
۴. جواهر الکلام، محمد حسن نجفی

اصول فقه ۱			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل مربوط به تعریف، مباحث مقدماتی علم اصول، مشتق، مفاهیم و دلالات		
			ندارد

سرفصل‌ها:

- تعریف علم اصول و موضوع آن
  - مباحث مقدماتی
    - حقیقت و اقسام وضع
    - استعمال حقیقی و مجازی
    - علائم حقیقت و مجاز
    - ترادف و اشتراک
    - حقیقت شرعی
    - صحیح و اعم
  - مشتق
  - مفاهیم
    - مفهوم شرط
    - مفهوم وصف
    - مفهوم غایت
    - مفهوم حصر
    - مفهوم عدد
    - مفهوم لقب
  - دلالت اقتضا و تنبیه و اشاره
- منبع اصلی: اصول الفقه، محمدرضا مظفر

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. دروس فی علم الاصول (حلقه ثالثه)، شهید صدر
۲. الرسائل الجديدة، شیخ انصاری
۳. اصول الفقه، آية الله اراکی

اصول فقه ۲			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل اصولی: عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین و ملازمات عقلی		

سرفصل‌ها:

- عام و خاص
  - الفاظ عموم
  - مخصص متصل و منفصل
  - احکام عام بعد از تخصیص
  - اجمال مخصص
  - موارد مشتبه در تخصیص
- مطلق و مقید
  - معنای مطلق و مقید
  - حقیقت اطلاق
  - مقدمات حکمت
  - رابطه مطلق و مقید
- مجمل و مبین
- ملازمات عقلی
  - مستقلات عقلی
    - حسن و قبح عقلی
    - ادراک حسن و قبح
    - ملازمه بین حکم عقل و شرع

منبع اصلی: اصول الفقه، محمدرضا مظفر

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. دروس فی علم الاصول (حلقه ثالثه)، شهید صدر
۲. الرسائل الجديدة، شیخ انصاری
۳. اصول الفقه، آية الله اراکی

اصول فقه ۳			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	شناخت استدلالی مسائل مربوط به بحث حجت‌های شرعی		
			اصول فقه ۲

سرفصل‌ها:

- مقدمه مباحث حجت
  - معنای حجت و اماره و ظن نوعی
  - مناط در حجیت اماره
  - حجیت علم
  - موطن حجیت امره
  - ظن خاص و مطلق
- کتاب عزیز
  - نسخ کتاب عزیز
  - حقیقت نسخ
  - امکان و وقوع نسخ در قرآن
- سنت
  - فعل و تقریر معصوم
  - خبر متواتر
  - خبر واحد
- ادله حجیت خبر واحد از کتاب
- ادله حجیت خبر واحد از سنت
- حجیت خبر واحد به اجماع و سیره عقلاء

- دلیل عقل
- حجیت ظواهر
  - طرق اثبات ظواهر
  - انواع ظهور
  - وجه حجیت ظواهر
  - قلمرو حجیت ظواهر

منبع اصلی: اصول الفقه، محمدرضا مظفر

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. دروس فی علم الاصول (حلقه ثالثه)، شهید صدر
۲. الرسائل الجديدة، شیخ انصاری
۳. اصول الفقه، آية الله اراکی

اصول فقه ۴			
عمومی	نوع واحد	۲	نظری
اصول فقه ۳	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت استدلالی مسائل اصولی قیاس و تعادل و تراجیح			هدف کلی

سرفصل‌ها:

○ قیاس

- تعریف و ارکان قیاس
- حجیت قیاس
- علم آور نبودن قیاس
- ادله حجیت قیاس
- قیاس منصوص العله و اولویت

○ تعادل و تراجیح

- تعریف و شروط تعارض
- فرق تعارض و تراحم
- احکام تراحم
- حکومت و ورود
- قاعده اولیه در متعارضین
- قاعده ثانویه در متعارضین
- مرجحات باب تعارض

منبع اصلی: اصول الفقه، محمدرضا مظفر

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. دروس فی علم الاصول (حلقه ثالثه)، شهید صدر
۲. الرسائل الجديدة، شیخ انصاری
۳. اصول الفقه، آية الله اراکی

عقائد خاص شیعه ۱			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	تبیین استدلالی عقائد خاص شیعه در حوزه‌های خداشناسی، نبوت، معاد و برخی از فروع فقهی		

سرفصل‌ها:

- کلیات: شیعه شناسی (مفهوم لغوی و اصطلاحی)
- خداشناسی
  - معنا شناسی توحید و شرک
  - مراتب توحید و شرک
  - ملاک توحید و شرک
  - مصادیق و فروع مسئله توحید و شرک (توسل، شفاعت، تبرک، زیارت قبور، بناء بر قبور، نماز و دعا در کنار قبور، سوگند به غیر خدا، برگزاری میلاد و وفیات اولیاء الله)
  - حقیقت سَنّت
  - حقیقت بدعت
  - ملاک بدعت
  - اقسام بدعت
  - ایمان و کفر (بررسی مسئله تکفیر و رویکرد اسلام در قبال آن)
  - تنزیه صفات و نفی تجسیم و تفویض
  - امر بین الأمرین و نفی جبر و تفویض
  - بداء
- نبوت
  - ایمان آباء و اجداد پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و امیر المؤمنین (علیه السلام)
  - قرآن (اعجاز و تحریف ناپذیری آن)

○ معاد

■ حیات برزخی

○ برخی از فروع فقهی مورد اختلاف

■ اذان (شهادت به ولایت، بررسی عبارت حی علی خیر العمل و الصلاه خیر من النوم)

■ وضو

■ خمس

■ سجده بر مهر

■ تقیه

■ جمع بین دو نماز

■ لعن (فلسفه، ادله و تفاوت آن با سب)

■ نذر و قربانی

○ خاتمه: تاریخ پیدایش شیعه و نقد آرا مخالف

منبع اصلی: سیمای عقائد شیعه، جعفر سبحانی، نشر مشعر.**شیوه ارزشیابی:**

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. اصل الشیعه و اصولها، محمد حسین کاشف الغطاء
۲. عقائد الامامیه، محمدرضا مظفر
۳. المراجعات، علامه شرف الدین
۴. السجود علی التربه الحسينیه عند الشیعه الامامیه، علامه امینی

۵. شیعه، مجموعه مذاکرات با پروفسور هانری کرین، علامه طباطبائی
۶. شبههای پیشاور، سلطان الواعظین شیرازی
۷. آیین وهابیت، جعفر سبحانی
۸. شرح عقائد الامامیه، علامه محمد جمیل حمود
۹. سلفی گری و وهابیت، ج ۱ و ۲، سید مهدی علی زاده موسوی
۱۰. پاسخهای نقضی به وهابیت، مصطفی عزیزی علویجه
۱۱. نقد کتاب اصول مذهب الشیعه، محمد حسینی قزوینی

عقائد خاص شیعه ۲			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	تبیین استدلالی عقائد خاص شیعه در حوزه امامت		

سرفصل‌ها:

- امامت
  - حقیقت امامت
  - ضرورت و اهداف امامت
  - صفات امام (عصمت، افضلیت، علم غیب و ولایت تکوینی)
  - راه تعیین و شناخت امام
- اهل بیت (علیهم السلام)
  - مقام و جایگاه اهل بیت (علیهم السلام)
  - وجوب محبت و مودت نسبت به اهل بیت (علیهم السلام)
  - مصادیق اهل البیت (علیهم السلام)
  - حضرت زهرا (سلام الله علیها) (منزلت، عصمت، مصحف فاطمه (سلام الله علیها) و...)
- امام مهدی (علیه السلام) (تولد و نسب، طول عمر و غیبت)
- رجعت
  - حقیقت رجعت
  - امکان و وقوع رجعت
  - رجعت و تناسخ
  - زمان رجعت (رجعت صغری و کبری)
  - رجعت‌کنندگان
- عدالت صحابه
- حکم مخالفین
- غلو

منبع اصلی: سیمای عقائد شیعه، جعفر سبحانی، نشر مشعر.

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. اصل الشیعه و اصولها، محمد حسین کاشف الغطاء
۲. عقائد الامامیه، محمدرضا مظفر
۳. المراجعات، علامه شرف الدین
۴. شیعه، مجموعه مذاکرات با پروفسور هانری کرین، علامه طباطبائی
۵. شبهای پیشاور، سلطان الواعظین شیرازی
۶. سلفی گری و وهابیت، ج ۱ و ۲، سید مهدی علی زاده موسوی
۷. پاسخهای تقضی به وهابیت، مصطفی عزیزی علویجه
۸. مرجعیت دینی اهل بیت (علیهم السلام) و پاسخ به شبهات، علی اصغر رضوانی
۹. عدالت صحابه، سید علی میلانی
۱۰. عدالت صحابه در پرتو قرآن، سنت و تاریخ، محمد عاصف محسنی
۱۱. شبهات و ردود؛ الردّ علی شبهات احمد کاتب حول امامة اهل البيت (علیهم السلام) و وجود المهدي المنتظر (علیه السلام)، السید سامی البدری
۱۲. نقد کتاب اصول مذهب الشیعه، محمد حسینی قزوینی
۱۳. الآلوسی و التشیع، سید امیر محمد قزوینی
۱۴. شبهات مهدویت، سید مجتبی عصیری

تجزیه و ترکیب			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	عمومی
هدف کلی	توانمندسازی طلاب بر تطبیق و اجرای قواعد صرفی و نحوی در آیات و روایات		
			پیشنیاز / هم‌نیاز
			ندارد

سرفصل‌ها:

○ فصل اول: مباحث مقدماتی

■ جایگاه و اهمیت تجزیه و ترکیب

■ مفهوم شناسی عناصر مؤثر تجزیه و ترکیب

○ فصل دوم: مباحث صرفی تجزیه و ترکیب

■ مباحث فعل

• افعال سالم، مهموز، مضاعف، معتل

• ساختارها و معانی ابواب مشهور ثلاثی مزید

■ مباحث اسم

• جامد، و مشتق (اسم فاعل، صفت مشبیه و صیغه مبالغه)

• مباحث ابدال و اعلال در اسم

○ فصل سوم: مباحث نحوی تجزیه و ترکیب

■ مباحث اعراب و بناء

■ مباحث مرفوعات و منصوبات و مجرورات

■ مبحث توابع

■ متون عربی

منبع اصلی: تجزیه و ترکیب تکمیلی با بیان نکات و قواعد، داود فائزی نسب، نشر جامعه الزهراء (سلام الله علیها)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. کتب تفسیری (مجمع البیان، تفسیر بیضاوری، تفسیر کشاف و ...)
۲. کتب اعرابی (الجدول فی اعراب القرآن و اعراب القرآن و ...)
۳. موسوعه الصرف و النحو و الإعراب، امیل بدیع یعقوب
۴. سلسیل فی اصول التجزئه و الإعراب، ابوالقاسم علیدوست

دروس تخصصی

تاریخ تفسیر و مفسران			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
شناخت مبانی و قواعد تفسیر، روش‌ها و گرایش‌های تفسیری	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت سیر پیدایش و تطور تفسیر، همراه با شناخت منابع مهم و نیز شناخت مفسران بزرگ			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- کلیات
  - تعریف تاریخ تفسیر
  - اهمیت و جایگاه تاریخ تفسیر
  - پیشینه
  - کتاب‌شناسی
- تفسیر در عصر رسالت
- نخستین مدون تفسیر
- مدرسه تفسیری پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله)
- حجم روایات تفسیری پیامبر (صلی الله علیه و آله)
- انواع تفسیر پیامبر (صلی الله علیه و آله)
- نقش اهل بیت (علیهم السلام) در تفسیر قرآن
- تفسیر در دوران صحابه
  - مفسران معروف مکه
  - مدرسه مدینه
- تفسیر در دوران تابعان
- معرفی تفاسیر ذیل و مفسران آنها، به ترتیب زیر:
  - تفسیر قمی، عیاشی، جامع البیان طبری، النکت و العیون ماوردی، تبیان طوسی، کشف الاسرار

میبدی، روض الجنان ابوالفتوح رازی، کشاف، المحرر الوجیز ابن عطیه، مجمع البیان، مفاتیح الغیب فخر رازی، تفسیر قرطبی، تفسیر بیضاوی، تفسیر کبیر (ابن تیمیه)، تفسیر ابن کثیر، الدر المنثور، منهج الصادقین، تفسیر صدر المتألهین، صافی، کنز الدقائق، البرهان، نور الثقلین، روح البیان، تفسیر شبر، روح المعانی، بیان السعاده، المنار، تفسیر طنطاوی، تفسیر المراغی، فی ظلال القرآن، المیزان، پرتوی از قرآن، من وحی القرآن، الکاشف (محمد جواد مغنیه)، احسن الحدیث، مخزن العرفان، تفسیر الکاشف (باقر حجتی)، نمونه، تفسیر المنیر، مواهب الرحمان، تفسیر راهنما

توضیح: در معرفی هر کتاب تفسیری، از کتاب شناسی، زندگی نامه قرآن پژوهی مؤلف، معرفی عمومی تفسیر، روش تفسیر، تحقیقات انجام شده در مورد این تفسیر، بحث می شود.

منبع اصلی: تاریخ تفسیر و مفسران، علوی مهر، نشر مرکز جهانی علوم اسلامی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۲۰	-	-			

منابع فرعی:

۱. التفسیر و المفسرون، آیت الله معرفت
۲. تاریخ تفسیر، دکتر عبدالوهاب طالقانی
۳. آشنایی با تفاسیر قرآن و مفسران، رضا استادی
۴. التفسیر و المفسرون، دکتر ذهبی
۵. طبقات مفسرین شیعه، عقیقی بخشایشی

تفسیر آیات مشکل			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
هدف کلی	شناخت کلیات و گستره آیات مشکل و بررسی تفسیر آنها		
			ندارد

سرفصل‌ها:

- معناشناسی آیات مشکل
- گستره آیات مشکل
- بررسی برخی از آیات مشکل، مانند:
  - مهر زدن خدا بر دل‌ها
  - قرآن و کثرت‌گرایی دینی
  - مسخ‌شدگان
  - نبودن اختلاف و تعارض در قرآن
  - عالم خلق و امر
  - عالم ذر
  - استغفار ابراهیم بر پدرش
  - لوح محفوظ
  - ذو القرنین و کوروش
  - توریه‌های حضرت ابراهیم و یوسف (علیهما السلام)
  - ازدواج پیامبر با زینب
  - یونس در شکم ماهی
  - شق القمر
  - چشم زخم

منبع اصلی: کتاب تفسیر آیات مشکل قرآن، استاد یعقوب جعفری نیا، نشر المصطفی (صلی الله علیه و آله)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. تفسیر آیات مشکل، آیت الله سبحانی
۲. تفسیر المیزان فی تفسیر القرآن
۳. تفسیر مجمع البیان
۴. تفسیر تسنیم
۵. تفسیر مفاتیح الغیب
۶. تفسیر روح المعانی
۷. تفسیر المنار

بلاغت کاربردی ۱			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
هدف کلی	تطبیق قواعد و وجوه بلاغی بر آیات قرآن کریم		
			ندارد

سرفصل‌ها:

○ کلیات

- تعریف
- پیشینه
- رابطه علوم بلاغی و قرآن

○ علم معانی

- اسم شدن یا فعل شدن مسند
- تقدیم اجزای کلام
- ذکر اجزای کلام
- حذف اجزای کلام
- تعریف اجزای کلام
- حصر

منبع اصلی: معنانشناسی بلاغی قرآن (درسنامه بلاغت کاربردی ۱)، عشایری، نشر جامعه الزهراء (سلام الله علیها)

روش تدریس: بحث باید به صورتی ارائه شود که همه مباحث بلاغی با نمونه‌های قرآنی، تمرین شود.

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۵	-	۳			۲

تذکر: ۱۰ نمره، به فعالیت کلاسی و ۱۰ نمره دیگر، به امتحان آخر نیم سال که می تواند از کل قرآن باشد، اختصاص می یابد.

منابع فرعی:

۱. تهذیب البلاغه، دکتر عبدالهادی
۲. جواهر البلاغه، احمد هاشمی
۳. علوم بلاغت و اعجاز قرآن، یدالله نصیریان
۴. در قلمرو بلاغت قرآن، محمد علوی مقدم
۵. دلائل الاعجاز فی علم المعانی، علی بن محمد جرجانی
۶. تلخیص البیان فی مجازات القرآن، سید رضی
۷. کرانه ها، حسن عرفان

بلاغت کاربردی ۲			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
تطبیق قواعد و وجوه بلاغی بر آیات قرآن کریم			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- علم بیان (مفهوم شناسی و ...)
- تشبیه
  - تقسیم تشبیه
  - اغراض تشبیه
- مجاز
  - مجاز مرسل و استعاره
  - تقسیمات استعاره
  - اغراض مجاز گوئی
- کنایات
  - چپستی کنایه
  - اقسام کنایه

منبع اصلی: ---

روش تدریس: بحث باید به صورتی ارائه شود که همه مباحث بلاغی با نمونه‌های قرآنی، تمرین شود.

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	-	-	-	۲

تذکر: ۱۰ نمره، به فعالیت کلاسی و ۱۰ نمره دیگر، به امتحان آخر نیم سال که می تواند از کل قرآن باشد، اختصاص می یابد.

منابع فرعی:

۱. تهذیب البلاغه، دکتر عبدالهادی
۲. جواهر البلاغه، احمد هاشمی
۳. علوم بلاغت و اعجاز قرآن، دکتر یدالله نصیریان
۴. در قلمرو بلاغت قرآن، محمد علوی مقدم
۵. دلائل الاعجاز فی علم المعانی، علی بن محمد جرجانی
۶. تلخیص البیان فی مجازات القرآن، سید رضی
۷. کرانه ها، حسن عرفان

عربی معاصر ۱			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
			ندارد
هدف کلی	آشنایی با عربی معاصر و کسب مهارت برای مراجعه به منابع جدید تفسیر و علوم قرآن		

سرفصل‌ها:

- متن شماره ۱: التفسیر الموضوعی و التفسیر الترتیبی فی القرآن الکریم (مدرسه قرآنی شهید صدر)
    - ویژگی های تفسیر ترتیبی
    - جهات سلبی تفسیر ترتیبی
    - ویژگی های تفسیر موضوعی
    - جهات ایجابی تفسیر موضوعی
    - تفاوت رویکرد تفسیر ترتیبی با رویکرد تفسیر موضوعی
  - متن شماره ۲: تفسیر سوره مبارکه «ماعون» (الاعجاز البیانی، بنت الشاطی)
    - بحث و بررسی اسلوب «أرایت» در آیه اول سوره ماعون
    - معناشناسی "دین" و "کذب" و "دَع" و "حَصّ" و "سهو" و "ماعون"
  - متن شماره ۳: تفسیر آیات ۸-۶ از سوره مبارکه «تحریم» (تفسیر من وحی القرآن، علامه فضل الله)
    - توضیح و بیان مفردات آیه ۶ سوره تحریم
    - تفسیر «قوا أنفسکم و أهلیکم...» از آیه ۶ سوره تحریم
    - آیه ۶ سوره تحریم "نقش تربیتی پدر در خانواده"
    - توضیحی درباره خطاب «یا ایها الذین کفروا» در آیه ۷ سوره تحریم
    - بیان مفردات آیه ۸ سوره تحریم
    - بررسی و توضیح «توبه نصوح» در آیه ۸ سوره تحریم
- منبع اصلی:** النصوص القرآنیة المعاصره، علی الفتحی، نشر هاجر

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	کلاسی
-	۱۶	-	۲			۲

منابع فرعی:

۱. آذر تاش آذرنوش، فرهنگ معاصر عربی به فارسی
۲. بنت الشاطی، عائشه بنت عبدالرحمن
۳. الخولی، امین، التفسیر نشأته، تدرجه، تطوره
۴. فضل الله سید محمد حسین، تفسیر من وحی القرآن
۵. الصدر، السید محمد باقر، المدرسه القرآنیه

عربی معاصر ۲			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
هدف کلی			آشنایی با عربی معاصر و کسب مهارت برای مراجعه به منابع جدید تفسیر و علوم قرآن

سرفصل‌ها:

- متن شماره ۱: التفسیر فی عصر الرسول ص و عصر التکوین
  - التفسیر فی عصر الرسول
  - دور الرسول الأعظم فی التفسیر
  - التفسیر فی عصر التکوین
  - بذور تکنون علم التفسیر
- متن شماره ۲: من وظائف الامه الناهضه
  - من وسائل إعداد الأمة
  - وظائف الامه
- متن شماره ۳: المراه فی مستوى المثل للآخرین (تفسیر آیات ۱۲-۱۰ سوره مبارکه تحریم)
  - معانی المفردات
  - المراه فی مستوى المثل للآخرین
  - امرأتا نوح و لوط مثل للكافرين
  - امرأه فرعون و مريم مثل للمومنین

منبع اصلی: النصوص القرآنیة المعاصره، علی الفتحي، نشر هاجر

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	کلاسی
-	۱۶	-	۲			۲

منابع فرعی:

۶. آذر تاش آذرنوش، فرهنگ معاصر عربی به فارسی
۷. بنت الشاطی، عائشه بنت عبدالرحمن
۸. الخولی، امین، التفسیر نشأته، تدرجه، تطوره
۹. فضل الله سید محمد حسین، تفسیر من وحی القرآن
۱۰. الصدر، السید محمد باقر، المدرسه القرآنیه

نحو تکمیلی			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت و تحلیل مفردات و ادوات نحوی			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- کلیات (فرق بین علم نحو، صرف و بلاغت و کاربرد علم نحو در تفسیر)
- انواع مفردات نحوی اعم از فعل، اسم و حرف به ترتیب حروف الفبا

منبع اصلی: الأدوات النحویة و دورها فی تفسیر القرآن المجید، مؤلف: سید محمود طیب حسینی، تدوینگر: اقدس رحیمی.

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میان	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	-			۲

منابع فرعی:

۱. النحو القرآنی، جمیل احمد ظفر
۲. اثر الاختلاف فی الواجه الاعرابیه فی تفسیر القرآن، یاسر محمد مطرہ جی
۳. النحو الوافی
۴. الإیتقان، سیوطی
۵. البرهان فی علوم القرآن زرکشی

تفسیر ترتیبی ۱-۷			
تخصصی	نوع واحد	۱۴	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
هدف کلی			ایجاد توان فهم معنای آیات و وجوه محتمل در آن، بهره‌گیری از کتابهای تفسیری و شناخت معارف مهم قرآنی

تفسیر ترتیبی ۱:

منبع اصلی: کنز الدقائق، سوره مومنون تا آیه ۶۱

تفسیر ترتیبی ۲:

منبع اصلی: مجمع البیان؛ سوره های حشر، ممتحنه و جمعه

تفسیر ترتیبی ۳:

منبع اصلی: جوامع الجامع، سوره مائده تا آیه ۵۰

تفسیر ترتیبی ۴:

منبع اصلی: جوامع الجامع، سوره توبه

تفسیر ترتیبی ۵:

منبع اصلی: تفسیر المیزان، سوره های واقعه و قیامت

تفسیر ترتیبی ۶:

منبع اصلی: تفسیر المیزان، از سوره اعلی تا پایان سوره شمس

تفسیر ترتیبی ۷:

منبع اصلی: درسنامه آیات الاحکام، غلامحسن حیدری، نشر جامعه الزهراء (سلام الله علیها)

شیوه ارزشیابی (تفسیر ترتیبی های ۱، ۳، ۵، ۶ و ۷):

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	-			۲

شیوه ارزشیابی (تفسیر ترتیبی های ۲ و ۴):

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	۲	-			-

منابع فرعی:

۱. تفسیر کنزالدقائق
۲. تفسیر جوامع الجامع
۳. تفسیر المیزان
۴. آیات الاحکام ایروانی

تفسیر مقارن			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت ماهیت، مبانی و روش تفسیر مقارن و بررسی مقارنه‌ای برخی از آیات			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- کلیات تفسیر مقارن (معناشناسی، ضرورت بحث و ...)
- مبانی مختص در تفسیر فریقین
  - حجیت سنت اهل بیت (علیهم السلام) در تفسیر
  - حجیت عقل در تفسیر
  - حجیت قول صحابه در تفسیر قرآن
- بررسی مقارنه‌ای برخی آیات قرآن کریم
  - بررسی مقارنه‌ای تفسیر آیه غار (۴۰ توبه)
  - بررسی مسئله مهدویت (۵ سوره قصص)
  - بررسی حکم توسل، استغاثه (آیه‌های ۳ سوره زمر، ۹۷ یوسف، ۶۴ نساء)
  - بررسی آیات زیارت قبور (آیه ۸۴ توبه)
  - بررسی آیه بنای مسجد بر قبر (آیه ۲۱ کهف)
  - بررسی حکم گرامیداشت اعیاد و موالید (آیه ۱۱۴ مائده)
  - بررسی آیات اعلان برانث از مشرکان (آیه ۴ ممتحنه)
  - بررسی آیات عدالت صحابه (آیه ۱۰۰ توبه و ۱۸ فتح)
  - بررسی تهدید همسران پیامبر (۳ و ۴ تحریم)
  - بررسی توصیف همسران پیامبر به امّهات المؤمنین (آیه ۶ احزاب)
  - بررسی طهارت انبیاء (آیه ۷۴ انعام)
  - بررسی امکان علم غیب برای معصومان (آیه ۱۸۸ اعراف)
  - بررسی ولایت تکوینی در غیر انبیاء (آیه ۴۰ نمل)

منبع اصلی: تفسیر تطبیقی، دکتر فتح الله نجارزادگان، انتشارات جامعه المصطفی (صلی الله علیه و آله)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. بررسی تطبیقی آیات مهدویت و شخصیت شناسی امام مهدی (علیه السلام)، فتح الله نجارزادگان
۲. بررسی تطبیقی آیات ولایت، فتح الله نجارزادگان
۳. معنا شناسی امام و مقام امامت از دیدگاه مفسران فریقین، فتح الله نجارزادگان
۴. بررسی تطبیقی مبانی تفسیر قرآن در دیدگاه فریقین، فتح الله نجارزادگان

تفسیر موضوعی (انسان شناسی)			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت معارف قرآن کریم در مورد جایگاه انسان، چگونگی آفرینش، ویژگی‌ها و ابعاد وجودی او			هدف کلی

سرفصل‌ها:

○ کلیات

■ تعریف انسان و انسان‌شناسی

■ اهمیت و ضرورت انسان‌شناسی و تبیین وجوه آن

○ ویژگی‌های انسان‌شناسی قرآنی

■ دوساحتی بودن انسان

■ اختیار و انتخاب انسان

○ آفرینش انسان

○ جایگاه انسان در نظام آفرینش

■ خلافت انسان

■ کرامت انسان

○ کمال نهایی

منبع اصلی: انسان‌شناسی، آیت‌الله مصباح یزدی، تنظیم و تدوین: محمود فتحعلی، مؤسسه امام خمینی (قدس سره).

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۲۰	-	-			

منابع فرعی:

۱. چیستی انسان در اسلام، محمد تقی سهرابی فر
۲. انسان شناسی قرآن، مرتضی مطهری
۳. آفرینش انسان در قرآن، حمید آریان
۴. انسان از دیدگاه قرآن کریم، محمد علی دولت
۵. انسان شناسی، محمود رجبی

تفسیر موضوعی (جامعه و سنت‌های الهی)			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت جامعه از منظر قرآن، سنت‌های الهی در قرآن و جامعه آرمانی			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- کلیات (جایگاه سنت‌های اجتماعی و تاریخ‌نگاری قرآن)
- مفهوم‌شناسی (جامعه، جامعه‌گرایی و واژه‌های مترادف جامعه در قرآن، تعریف و اقسام سنن الهی و ...)
- صفات و ویژگی‌های سنن الهی
- سنت استخلاف در قرآن
- سنت تغییر و عدم تغییر
- سنت تزئین
- سنت استدراج

منبع اصلی: سنت‌های اجتماعی الهی در قرآن، احمد مرادخانی تهرانی، نشر المصطفی (صلی الله علیه و آله)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	۲			

منابع فرعی:

۱. سنت‌های تاریخ در قرآن، شهید صدر
۲. جامعه و تاریخ، آیت الله مصباح یزدی

۳. سنت‌های اجتماعی الهی در قرآن، احمد مرادخانی تهرانی

۴. سنت‌های اجتماعی در قرآن، احمد حامد مقدم

تفسیر موضوعی (حقوق و سیاست)			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت مسائل حقوق و سیاست از منظر قرآن			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- کلیات (مفهوم شناسی، منابع، پیشینه و ...)
- قانون و قانون گذار از دیدگاه قرآن
- قانون و قانون گذاری
- ضرورت وجود حکومت
- حکومت اسلامی
- شورا و بیعت

منبع اصلی: حقوق و سیاست در قرآن، آیت الله مصباح یزدی، چاپ پنجم، مؤسسه امام خمینی (قدس سزه)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	۲			

منابع فرعی:

۱. نظریه حقوقی اسلام، آیت الله مصباح یزدی
۲. حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام، حسین جوان آراسته
۳. درآمدی بر نظام ارزشی سیاسی اسلام، محمود فتحعلی
۴. مردم‌سالاری دینی، مسعود پورفرد

تفسیر موضوعی (خداشناسی)			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت معارف قرآن کریم در مورد خدای متعال، انواع شناخت، مراتب توحید و مراتب فعل الهی			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- انواع شناخت خدا در قرآن
- توحید و ادله آن
- مراتب و اقسام توحید
- افعال خداوند و اهداف آن
- چگونگی فعل الهی

منبع اصلی: کتاب خداشناسی در قرآن، آیت الله مصباح یزدی، تدوین محمود فتحعلی، مؤسسه امام خمینی (قدس سره).

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. خداشناسی، مصباح یزدی، تحقیق و بازنگاری امیر رضا اشرفی
۲. التوحید، شیخ صدوق
۳. معرفت شناسی و مبانی معرفت دینی، محمد حسین زاده

۴. فطرت و دین، علی ربانی گلپایگانی
۵. توحید در قرآن، عبدالله جوادی آملی
۶. فطرت در قرآن، عبدالله جوادی آملی
۷. فطرت، شهید مطهری
۸. پیام قرآن ج ۲، ناصر مکارم شیرازی

تفسیر موضوعی (راه و راهنماشناسی)			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد تخصصی
	عملی		پیشنیاز / هم‌نیاز ندارد
هدف کلی	شناخت معارف قرآن کریم در مورد نبوت		

سرفصل‌ها:

- مفهوم نبی و رسول
- امکان نبوت انسان
- ضرورت نبوت
- اهداف و آثار بعثت پیامبران
- راه‌های شناخت پیامبران
- عصمت پیامبران
- ویژگی‌های مشترک پیامبران
- خاتمیت

منبع اصلی: راه و راهنماشناسی، آیت الله مصباح یزدی، بازنگری و تصحیح: مصطفی کریمی، مؤسسه امام خمینی (قدس سره).

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میان‌ی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. پیامبران در قرآن، عبدالله جوادی آملی
۲. پیام قرآن، ج ۷ و ۸
۳. مجموعه آثار شهید مطهری، ج ۳، مرتضی مطهری

علوم قرآن ۳ (زبان قرآن)			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
هدف کلی	شناخت تحلیلی زبان قرآن		
			ندارد

سرفصل‌ها:

- کلیات و چستی معنا (مؤلفه‌های زبان قرآن و معناداری زبان قرآن)
- معرفت‌بخشی زبان قرآن
- قرآن و زبان اسطوره و زبان نمادین
- زبان ظاهرگرا
- زبان سلیبی (اشتراک معنوی و تمثیل در قرآن)
- زبان مجاز و فطرت در قرآن
- زبان هدایت، زبان عرف و قومی در قرآن
- زبان تألیفی - شبکه‌ای قرآن

منبع اصلی: زبان قرآن (با نگاهی به چالش‌های کلامی تفسیر)، ابوالفضل ساجدی، مؤسسه امام خمینی (قدس سزه)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	۲			

منابع فرعی:

۱. زبان قرآن، ابوالفضل ساجدی

۲. زبان قرآن، حمید آریان

۳. زبان قرآن، مقصود فراست‌خواه
۴. زبان قرآن و مسائل آن، محمدباقر سعیدی روشن
۵. بررسی نظریه عرفی بودن زبان قرآن، ناهید دامن پاک مقدم
۶. مبانی تحلیل کارگفتی در قرآن کریم، محمد حسن صانعی پور
۷. تحلیل زبان قرآن و روش‌شناسی فهم آن، محمدباقر سعیدی روشن

علوم قرآن ۴ (محکم، متشابه و تأویل)			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
هدف کلی	شناخت تحلیلی مباحث محکم، متشابه و تأویل		
			ندارد

سرفصل‌ها:

- اهمیت، ضرورت، تاریخچه و کتاب‌شناسی بحث محکم و متشابه و تأویل
- مفهوم‌شناسی محکم و متشابه، وجوه و نظائر، مجمل و تأویل (ویژگی‌های متشابهات)
- حکمت وجود متشابهات در قرآن
- علل و اقسام تشابه، با ذکر موارد استعمال آن در قرآن
- تأویل از دیدگاه فریقین، با ذکر نمونه قرآنی
- عالمان به تأویل و شرایط آنها
- ضابطه تأویل
- بررسی نمونه‌هایی از آیات محکم و متشابه و تأویل صحیح آن (صفات خدا، اراده و اختیار، ختم و طبع، اضلال و هدایت و ...)

منبع اصلی: محکم و متشابه، محمد اسعدی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	۲			

منابع فرعی:

۱. التمهید فی علوم القرآن، ج ۳، آیت الله معرفت
۲. الاتقان فی علوم القرآن، سیوطی
۳. البرهان، زرکشی
۴. علوم القرآن عند المفسرین، ج ۳، دفتر تبلیغات اسلامی
۵. منشور جاوید، ج ۳، آیت الله جعفر سبحانی

قرآن و عهدین			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت تطبیقی مباحث مهم قرآن و عهدین			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- آشنایی اجمالی با تورات، اناجیل و ملحقات آنها
- بررسی تطبیقی اسناد عهدین و قرآن
- اشتراکات و افتراقات قرآن و عهدین
  - حجیت قرآن و عهدین
  - توحید و تثلیث در قرآن و عهدین
  - آفرینش در قرآن و عهدین
  - نبوت انبیاء در قرآن و عهدین
  - معاد در قرآن و عهدین
  - منجی در قرآن و عهدین
  - احکام عبادی در قرآن و عهدین

منبع اصلی: جزوه قرآن و عهدین، باغبانی، نشر جامعه الزهراء (سلام الله علیها)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۲۰	-	-			

منابع فرعی:

۱. درسنامه مقایسه تطبیقی قرآن با عهدین
۲. آشنایی با ادیان بزرگ، حسین توفیقی
۳. الهدی الی دین المصطفی، علامه محمدجواد بلاغی
۴. جزوه درسی، آیت الله معرفت
۵. حجت التفاسیر و بلاغ الاکسیر، سید عبدالحجت بلاغی
۶. مقایسه ای میان تورات، انجیل، قرآن و علم، موریس بوکای
۷. تفسیر المنار، رشید رضا

مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۱			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
			ندارد
هدف کلی	شناخت منابع و فرآیند ترجمه و تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری ترجمه‌های موجود		

سرفصل‌ها:

- کلیات، مفهوم شناسی، ترجمه اهمیت و ضرورت؛ پیشینه ترجمه؛ ترجمه ناپذیری و موانع ترجمه؛ رابطه ترجمه و تفسیر؛ شرایط مترجم
- سبک‌ها و روش‌های ترجمه قرآن
  - سبک‌های ترجمه قرآن
  - روش‌های ترجمه قرآن
- مبانی ترجمه قرآن
  - زبان‌شناختی
  - تفسیری
  - کلامی
  - فقهی
- اصول ترجمه قرآن
  - تسلط بر زبان مبدأ و درک صحیح آن
  - آشنایی کامل با زبان مقصد
  - امانتداری در ترجمه
  - رعایت فضای فکری و فرهنگی مخاطب

منبع اصلی: روش‌شناسی ترجمه قرآن کریم، سید محمدحسن جواهری، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. ترجمه مفاهیم بنیادی قرآن مجید، طاهره صفارزاده
۲. طبقات مفسران شیعه، ج ۱ و ۵، عقیقی بخشایشی
۳. آیین ترجمه، حسن هژیرنژاد
۴. تاریخ سیر ترجمه قرآن، جواد سلمانی نژاد
۵. روش علمی در ترجمه و تفسیر قرآن، حسن مصطفوی
۶. اصول و مبانی ترجمه قرآن، علی نجار

مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۲			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز
هدف کلی	شناخت منابع و فرآیند ترجمه و تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری ترجمه‌های موجود		

سرفصل‌ها:

- منابع ترجمه قرآن
    - منابع لغوی و زبانی زبان مبدأ
    - منابع تفسیری
    - منابع اختصاصی ترجمه قرآن
  - فرآیند ترجمه قرآن
    - تحلیل واژگانی متن مبدأ
    - تحلیل آوائی و دستوری متن مبدأ
    - فهم مراد واقعی آیات قرآن
    - برابری واژگان دستوری و ایجاد تعادل
    - ایجاد تعادل در سبک
    - یکسان سازی در ترجمه
    - ویرایش ارزیابی و کنترل نهایی ترجمه
  - تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری
    - زبان شناسی مقابله‌ای
    - آسیب شناسی برابری در ترجمه
- منبع اصلی:** روش شناسی ترجمه قرآن کریم، سید محمدحسن جواهری، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- روش تدریس:** تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. ترجمه مفاهیم بنیادی قرآن مجید، طاهره صفارزاده
۲. طبقات مفسران شیعه، ج ۱ و ۵، عقیقی بخشایشی
۳. آیین ترجمه، حسن هژیرنژاد
۴. تاریخ سیر ترجمه قرآن، جواد سلمانی نژاد
۵. روش علمی در ترجمه و تفسیر قرآن، حسن مصطفوی
۶. اصول و مبانی ترجمه قرآن، علی نجار

مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۳			
تعداد واحد	نظری - عملی ۲	نوع واحد پیشنیاز / هم‌نیاز	تخصصی مبانی ترجمه قرآن و نقد ترجمه‌های موجود ۲
هدف کلی	شناخت عملی با منابع و فرآیند ترجمه و تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری ترجمه‌های موجود		

سرفصل‌ها:

○ آموزشی

■ نمودار ارزیابی ترجمه قرآن

■ بررسی ترجمه سوره‌های ذیل

• سوره حمد

• سوره نمل، آیات ۱-۱۹

○ پژوهشی: دانش پژوهان در مبانی ترجمه قرآن ۳، موظفند موارد ذیل را در کارورزی ترجمه عملیاتی کنند:

■ روش‌ها و سبک‌های ترجمه قرآن

■ مبانی ترجمه قرآن

■ اصول ترجمه قرآن

■ منابع ترجمه قرآن

■ فرآیند ترجمه قرآن

■ تحلیل‌های تقابلی و مشکلات ساختاری

منبع اصلی: ---

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۰	-	۱۰			

منابع فرعی:

۱. ترجمه مفاهیم بنیادی قرآن مجید، طاهره صفارزاده
۲. طبقات مفسران شیعه، ج ۱ و ۵، عقیقی بخشایشی
۳. آیین ترجمه، حسن هژیرنژاد
۴. تاریخ سیر ترجمه قرآن، جواد سلمانی نژاد
۵. روش علمی در ترجمه و تفسیر قرآن، حسن مصطفوی
۶. اصول و مبانی ترجمه قرآن، علی نجار

مبانی فهم و نقد حدیث			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت مبانی فهم و نقد حدیث			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- کلیات (معناشناسی حدیث، درایه و...، ضرورت آشنایی با مبانی فهم و نقد حدیث)
- راه‌های دست یابی به متن حدیث
- مراحل فهم حدیث
  - فهم مفردات
  - فهم محتوا
- سبک شناسی روایات از نظر بیان و موضوع
- آسیب شناسی فهم روایات
- نقد حدیث و معیارهای آن
  - نقد بیرونی و ملاک آن
  - نقد درونی و ملاک آن
- اسباب اختلاف حدیث

منبع اصلی: روش فهم حدیث، عبدالهادی مسعودی، انتشارات مؤسسه دارالحدیث

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. علوم الحدیث و مصطلحه، صبحی صالح
۲. منطق فهم حدیث، عبدالهادی مسعودی
۳. قواعد التحدیث، جمال الدین قاسمی
۴. معرفة الحدیث، محمد باقر بهبودی
۵. تاریخ عمومی حدیث، مجید معارف

مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۱			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
ندارد	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت مبانی تفسیر قرآن			هدف کلی

سرفصل‌ها:

○ کلیات

- اهمیت، تاریخچه و کتاب‌شناسی بحث «مبانی و قواعد تفسیر»
- تعریف «مبانی»، «قواعد»، «تفسیر» و «تأویل»
- نیاز به تفسیر و دلایل آن
- جایگاه و اهمیت مبانی تفسیر
- جایگاه و اهمیت قواعد تفسیر

○ مبانی تفسیر قرآن

- قدسی بودن قرآن
- امکان و جواز تفسیر قرآن کریم
- حجیت ظهور قرآن
- زبان و شیوه بیان قرآن
- عدم تحریف قرآن
- جهان شمولی و جاودانگی قرآن
- جامعیت قرآن

منبع اصلی: روش تفسیر قرآن، محمود رجبی، نشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	۲			

منابع فرعی:

۱. اصول التفسیر و قواعد، عبدالرحمان العک
۲. قواعد التفسیر، خالد عثمان السبت
۳. بحوث فی اصول التفسیر و مناهجه، فهد بن عبدالرحمان الروی
۴. مبانی و روشهای تفسیری، محمد کاظم شاکر
۵. مبانی تفسیر قرآن، سید رضا مؤدب
۶. قواعد التفسیر لدى الشیعه و السنة، محمد فاکر المیبیدی

مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۲			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
مبانی و قواعد تفسیر قرآن ۱	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
شناخت قواعد تفسیر قرآن			هدف کلی

سرفصل‌ها:

○ قواعد تفسیر قرآن

- توجه به قرائت صحیح
- توجه به معانی کلمات هنگام نزول
- در نظر گرفتن قواعد ادبیات عرب
- در نظر گرفتن قراین
- مبنا بودن علم و علمی
- احتراز از ذکر بطون

منبع اصلی: روش تفسیر قرآن، محمود رجبی، نشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۶	۲	۲			

منابع فرعی:

۱. اصول التفسیر و قواعد، عبدالرحمان العک

۲. قواعد التفسیر، خالد عثمان السبت

۳. بحوث فی اصول التفسیر و مناهجه، فهد بن عبدالرحمان الروی

۴. مبانی و روشهای تفسیری، محمدکاظم شاکر

۵. قواعد تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی

۶. قواعد التفسیر لدى الشیعه و السنة، محمد فاکر المیبیدی

نقد و بررسی روایات تفسیری			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	تخصصی
هدف کلی	شناخت مبانی و روش بررسی روایات تفسیری و نقد برخی از روایات و تفاسیر در این زمینه		

سرفصل‌ها:

- کلیات (تعاریف)
  - ضرورت استفاده از روایات تفسیری
  - پیشینه تفسیر روایی
  - آفات تفسیر روایی (جعل، تحریف، اسرائیلیات، غلو، تقیه و...)
  - نقد روایات تفسیری
  - نقد و بررسی تفاسیر روایی مهم شیعه و اهل سنت
  - بررسی و نقد روایات تفسیری ذیل برخی آیات
- منبع اصلی:** درسنامه وضع حدیث، ناصر رفیعی محمدی، نشر المصطفی (صلی الله علیه و آله)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. مذاهب التفسیر الاسلامی، گلد زیهر
۲. تفاسیر مهم روایی فریقین و مقدمه آنها

۳. الاسرائیلیات فی التفسیر، محمد حسین ذهبی
۴. پژوهشی در الاسرائیلیات، دیاری
۵. المنهج الاثری فی تفسیر القرآن، ابوطبره
۶. التفسیر بالمأثور و تطوره عند الشیعه، احسان امین

روش تحقیق پیشرفته				
تعداد واحد	نظری	۱	نوع واحد	تخصصی
	عملی	۱	پیشنیاز / هم‌نیاز	ندارد
هدف کلی	شناخت با روش‌های پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع در تفسیر و علوم قرآن			

سرفصل‌ها:

○ کلیات

- مفهوم شناسی «روش؛ تحقیق؛ روش تحقیق و تفاوت آن با مفاهیم مشابه». بیان اهمیت بحث روش تحقیق و تاریخچه آن (یادآوری)، اخلاق پژوهش

○ انواع تحقیق در رشته تفسیر و علوم قرآن

- تحقیق موضوعی
- تحقیق‌های معناشناسی
- تحقیق‌های میان‌رشته‌ای
- تحقیق‌های تطبیقی (بین مذاهب، اشخاص و ...)

○ مهارت‌های آغازین تحقیق

- مهارت مسئله‌یابی

● چپستی مسئله

- ویژگی‌های مسئله پژوهشی
- راه‌های دستیابی به مسئله
- تجزیه مسئله
- گونه‌شناسی نوع مسئله

○ مهارت منبع‌شناسی

- آشنایی با منابع غیر الکترونیک
- آشنایی با منابع الکترونیک

- ارزشیابی منابع و ارزش گذاری آن‌ها
- روش‌های مطالعه منابع
- عنوان‌یابی و شرایط آن
- مهارت طرح نویسی
  - تعریف و اجزای طرح
  - تبیین مسئله
  - پیشینه مسئله
  - اهمیت و ضرورت
  - اهداف مسئله
  - فرضیه سازی
  - سازماندهی

منبع اصلی: ---

روش تدریس: (بیان استاد، پرسش و پاسخ و ارائه کنفرانس)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۰	-	۱۰			

تذکر: هر دانش‌پژوه، موظف است با رعایت سرفصل درس، یک تحقیق در زمینه تفسیر یا علوم قرآن ارائه دهد که ۱۲ نمره از ۲۰ نمره درس را به خود اختصاص می‌دهد.

منابع فرعی:

۱. روش‌شناسی مطالعات دینی، احمد فرامرزی فراملکی
۲. روش تحقیق کتابخانه‌ای، جعفر نکونام
۳. روشهای مطالعه و تحقیق با تأکید بر کتابخانه، استاد کرمی

۴. درس نامه روش تحقیق، مجید طرقي

۵. جزوه درسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (قدس سره)، حمید آریان

کارورزی تحقیق			
تخصصی	نوع واحد	۲	نظری
روش تحقیق پیشرفته	پیشنیاز / هم‌نیاز	-	عملی
به‌کارگیری قواعد پژوهشی در موضوعات مختلف قرآنی			هدف کلی

سرفصل‌ها:

- هر طبله موظف است یک تحقیق ۳۵ تا ۵۰ صفحه‌ای، در یکی از موضوعات قرآنی با رعایت ضوابط و قواعد پژوهشی و نگارشی که در روش تحقیق پیشرفته گذرانده، ارائه دهد.
- موضوع و طرح اجمالی تحقیق، باید به تصویب گروه علمی یا استاد مربوطه برسد و در نهایت، تحقیق ارائه‌شده توسط استاد مربوطه، از نظر محتوا و ساختار، مورد ارزیابی قرار گیرد.

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	-	-	۲۰			

پایان نامه			
تخصصی	نوع واحد	-	نظری
روش تحقیق پیشرفته	پیشنیاز / هم‌نیاز	۴	عملی
تدوین اثر مکتوب تخصصی در یکی از موضوعات تفسیری با رعایت ضوابط پژوهشی مربوط			هدف کلی

سرفصل‌ها:

○ ارائه تحقیق ۱۰۰ تا ۱۵۰ صفحه ای در یکی از موضوعات تفسیری با رعایت ضوابط و قواعد پژوهشی و نگارشی. (ضوابط تدوین پایان نامه از ناحیه گروه علمی اعلام می‌شود.)

رویکردهای حاکم:

○ اهتمام به کاربردی بودن موضوعات

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	-	-	۲۰			-

دروس جبرانی

مبانی و روش تفسیر موضوعی			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	جبرانی
هدف کلی	شناخت مبانی و روش تفسیر موضوعی		
			پیشنیاز / هم‌نیاز
			ندارد

سرفصل‌ها:

- کلیات
  - تعریف تفسیر موضوعی
  - اهمیت تفسیر موضوعی
  - تفاوت‌های تفسیر موضوعی با ترتیبی
  - تاریخچه تفسیر موضوعی
  - گونه‌های تفسیر موضوعی
  - مبانی تفسیر موضوعی
    - مبانی مربوط به ماهیت تفسیر موضوعی
    - مبانی مربوط به امکان تفسیر موضوعی
    - مبانی مربوط به اعتبار تفسیر موضوعی
    - مبانی مربوط به غنای تفسیر موضوعی
  - فرایند و مراحل تفسیر موضوعی
    - انتخاب مسئله
    - ایضاح مفهومی مسأله و تهیه ساختار
    - آگاهی از دستاوردهای بشری در مسأله تحقیق
    - ارائه فرضیه
    - مطالعه اکتشافی قرآن و استخراج آیات
    - دسته‌بندی و مرتب‌سازی آیات

- تفسیر آیات گردآوری شده در جایگاه خود
- مشخص کردن حد دلالت آیات
- استخراج نظریه
- ارزیابی نظریه

منبع اصلی: جزوه مبانی و روش تفسیر موضوعی، مصطفی کریمی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
			خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
شفاهی	کتبی					
-	۱۸	۲	-			

منابع فرعی:

۱. تفسیر موضوعی، هدایت جلیلی
۲. مبانی و سیر تاریخی تفسیر موضوعی قرآن، بهروز یدالله پور
۳. مباحث فی التفسیر الموضوعی، مصطفی مسلم
۴. روش شناسی تفاسیر موضوعی قرآن، هدایت جلیلی
۵. المدرسة القرآنية: التفسیر الموضوعی و التفسیر التجزیئی فی القرآن الکریم، شهید صدر

تفسیر موضوعی (اخلاق در قرآن)			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی		جبرانی
هدف کلی	شناخت مبانی، مسائل و فضایل و رذایل اخلاقی از منظر قرآن		
			پیشنیاز / هم‌نیاز
			ندارد

سرفصل‌ها:

- اصول موضوعه در علم اخلاق
    - اختیار و تأثیرپذیری انسان
    - مفاهیم عام اخلاقی
  - تفاوت نظام اخلاقی اسلام با دیگر نظام‌های اخلاقی
  - رابطه ایمان و ارزش اعمال
  - راه تحصیل ارزش‌های اخلاقی
  - عوامل کلی سقوط اخلاقی
  - آثار معرفت انسان به خدا
  - تحصیل محبت راه‌ها و موانع
  - روان‌شناسی و اخلاق
  - لذت‌طلبی و سعادت‌خواهی
  - اخلاق و زندگی اجتماعی
    - ملاک‌های کلی در اخلاق اجتماعی
    - مبانی حقوقی و اخلاقی خانواده در قرآن
- منبع اصلی:** انسان‌سازی در قرآن (خلاصه اخلاق در قرآن ج ۱-۳، مصباح یزدی)، محمود فتحعلی
- روش تدریس:** تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. اخلاق در قرآن سه جلدی، علامه مصباح یزدی
۲. اخلاق اسلامی در قرآن، محمد حسین فهیم نیا
۳. راهبرد تربیت اخلاقی در قرآن کریم، محمد عالم زاده نوری
۴. مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و حدیث، رضا فرهادیان
۵. تربیت اخلاقی با نگاهی قرآنی، محمد مهدی فیروزمهر
۶. موسوعة اخلاق القرآن، احمد الشرباصی
۷. در آمدی بر نظام اخلاقی قرآن، حسن سراج زاده

تفسیر موضوعی (زن و خانواده در قرآن)				
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد	جبرانی
	عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز	ندارد
هدف کلی	آشنایی تحلیلی با ساحت‌های فردی و اجتماعی زن و نقش وی در خانواده از دیدگاه قرآن			

سرفصل‌ها:

- ساحت فردی زن در قرآن
  - جایگاه انسانی و ارزشی زن
    - جایگاه انسانی زن در قرآن کریم
    - جایگاه ارزشی زن در قرآن کریم
  - ویژگی‌های تکوینی زن در قرآن کریم
    - حیض (آیه ۲۲۲ بقره)
    - حرث (آیه ۲۲۳ بقره)
    - پرورش در زینت (۱۸ زخرف)
- ساحت خانوادگی زن در قرآن
  - ازدواج و تشکیل خانواده
  - حقوق و تکالیف خانوادگی
    - حقوق زن (تکالیف مرد)
    - حقوق مالی
    - تکالیف زن در خانواده (حقوق مرد)
  - نقش‌های جنسیتی در خانواده
    - نقش همسری
    - والدگری (اهمیت احترام به والدین ۱۵ احقاف....)
    - نقش فرزندی
  - آسیب‌های خانواده

○ ساحت اجتماعی زن در قرآن

■ مشارکت اجتماعی-سیاسی زنان در قرآن

• مشارکت اجتماعی

• مشارکت سیاسی

○ تحلیلی بر مساله جنسیت و زبان قرآن

منبع اصلی: زن و خانواده در قرآن (با تأکید بر دیدگاه علامه طباطبایی در المیزان)، تهیه و تنظیم: زهرا سبحانی.

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۲۰	-	-			

منابع فرعی:

۱. زن در قرآن، سید محمدحسین طباطبایی
۲. تفسیر المیزان، سید محمدحسین طباطبایی
۳. تفسیر تسنیم، عبدالله جوادی آملی
۴. تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی
۵. جنسیت و زبان قرآن، مجید دهقان
۶. خانواده در اسلام، حسین بستان
۷. المفصل فی تاریخ العرب قبل الاسلام، جواد علی، ج ۲
۸. وضعیت زن در جاهلیت، محمدجواد واعظی (مقاله)

روش‌ها و گرایش‌های تفسیری			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز
هدف کلی	شناخت و بررسی روشها و گرایش‌های موجود در علم تفسیر		

سرفصل‌ها:

- اهمیت، تاریخچه و کتاب‌شناسی بحث «روش‌ها و گرایش‌ها»
  - تعریف روش، گرایش، اسلوب (اقسام آن) و اتجاه و فرق آنها
  - روش‌های تفسیری و حجیت آنها
    - تفسیر نقلی و اثری (حجیت، وضع، اسرائیلیات و مهم‌ترین متون تفسیر روایی)
      - قرآن به قرآن
      - قرآن به روایات (از تفسیر قرآن به قول صحابی نیز، در اینجا بحث می‌شود).
    - تفسیر عقلی اجتهادی (حجیت، گرایشها و مهم‌ترین متون در آن گرایشها). در این بحث، از تفسیر علمی نیز بحث می‌شود.
    - تفسیر اشاری (عرفانی و باطنی)
  - خاتمه: در تفسیر جامع و ترکیبی
- منبع اصلی:** منطق تفسیر قرآن ۲، روش‌ها و گرایش‌های تفسیری، محمدعلی رضایی اصفهانی، نشر المصطفی (صلی الله علیه و آله)

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانمی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. المنهج الاثری فی تفسیر القرآن الکریم، هدی جاسم طبره
۲. مکاتب و روشهای تفسیری، محمد واعظزاده خراسانی
۳. روشها و گرایشهای تفسیری، حسین علوی مهر
۴. روش تفسیر قرآن، محمود رجبی

علوم قرآن ۱ (اعجاز درقرآن)			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز
هدف کلی	شناخت تحلیلی اعجاز قرآن، دلایل و وجوه آن و نقد و بررسی شبهات		

سرفصل‌ها:

- اهمیت، ضرورت شناخت اعجاز قرآن
- تاریخچه و کتاب‌شناسی «اعجاز قرآن»
- مفهوم، امکان و معیار اعجاز (تفاوت اعجاز با سحر، کهانت و کرامت)
- تحدی قرآن و معارضان آن
- راز اعجاز قرآن (در این بحث، قول به صرفه نقد می‌شود).
- وجوه اعجاز قرآن، با توجه به آراء دانشمندان:
  - ساختاری: فصاحت و بلاغت، آهنگ و صوت قرآن، تصویرسازی، اعجاز عددی
  - محتوایی: عدم اختلاف، اعجاز علمی، اعجاز تشریحی، اخبار غیبی
  - طریقی: اعجاز به آورنده

منبع اصلی: درسنامه اعجاز قرآن با تأکید بر دیدگاه آیت الله جوادی آملی، حسن صادقی

روش تدریس: ذیل هر بحث، شبهات مهم آن بحث توسط استاد مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میان‌ی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. التمهید فی علوم القرآن، ج ۴، ۵ و ۶، آیت الله معرفت
۲. قرآن شناسی، ج ۱، آیت الله مصباح یزدی
۳. قرآن در قرآن، آیت الله جوادی آملی
۴. اعجاز القرآن، مصطفی صادق رافعی
۵. اعجاز القرآن، باقلانی
۶. الاتقان فی علوم القرآن، سیوطی
۷. البرهان، زرکشی
۸. الاعجاز القرآنی وجوهه و اسراره، عبدالغنی محمد سعید برکه
۹. علوم القرآن عند المفسرین، دفتر تبلیغات اسلامی

علوم قرآن ۲ (تحریف‌ناپذیری قرآن)			
تعداد واحد	نظری	۱	نوع واحد
	عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز
هدف کلی	شناخت تحلیلی تحریف‌ناپذیری قرآن، دلایل و وجوه آن و نقد و بررسی شبهات		

سرفصل‌ها:

- اهمیت و ضرورت شناخت «تحریف قرآن»
- تاریخچه و کتاب‌شناسی «تحریف قرآن»
- مفهوم‌شناسی
- اقسام تحریف و تعیین محل نزاع
- دیدگاه‌های علمای شیعه و اهل سنت درباره مصونیت قرآن از تحریف
- دلایل سلامت قرآن از تحریف (عقلی و نقلی)
- نقد و بررسی دلایل و شبهات قائلین به تحریف

منبع اصلی: جزوه صیانت القرآن من التحریف، برگرفته از کتاب البیان، آیت الله خوئی

روش تدریس: ذیل هر بحث، شبهات مهم آن بحث توسط استاد مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۲۰	-	-			

منابع فرعی:

۱. التحقیق فی نفی التحریف عن القرآن الکریم، سیدعلی حسینی میلانی
۲. نزاهة القرآن من التحریف، جوادی‌آملی

۳. قرآن‌شناسی، ج ۱، مصباح‌یزدی
۴. سلامة القرآن عن التحريف، نجارزادگان
۵. القرآن الكريم و رواية المدرستين، سيدمرتضى عسکری
۶. علوم القرآن عند المفسرين، ج ۱، دفتر تبليغات اسلامي
۷. انگاره تحريف، جعفر انواری

مفردات قرآن			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	جبرانی
هدف کلی	شناخت ترادف، اشتراک، وجوه و نظائر، لغات دخیل و معناشناسی قرآن		

سرفصل‌ها:

- کلیات و تعریف‌ها (معنا، مفردات، غریب القرآن، تاریخچه و کتاب‌شناسی مفردات قرآن، ارتباط دانش مفردات با دیگر شاخه‌های علم لغت، مثل فقه اللغة، غریب القرآن و ...)
- منابع معنی‌شناسی واژه‌های قرآن
- اشتقاق
- ترادف
- اشتراک لفظی
- وجوه و نظایر
- اضداد
- چندمعنایی
- گویش‌های عربی و زبان‌های غیر عربی
- معناشناسی برخی از واژه‌ها
  - خوف و خشیت
  - ذنب و تفاوت آن با اثم
  - ظن و....

منبع اصلی: درآمدي بر دانش مفردات قرآن، دکتر سيد محمود طيب حسيني

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۲۰	-	-			

منابع فرعی:

۱. المعجم فی فقه لغة القرآن و سرّ بلاغه، محمد واعظزاده خراسانی
۲. التحقيق فی کلمات القرآن، حسن مصطفوی
۳. واژه‌شناسی قرآن مجید، غلام‌علی همایی
۴. المفردات فی غریب القرآن، راغب اصفهانی
۵. معارف قرآن، محمدتقی مصباح‌یزدی
۶. قاموس قرآن، علی اکبر قرشی
۷. وجوه القرآن، ابو عبدالرحمان الحیری النیسابوری
۸. مفردات قرآن، حمید محمدی

دروس جبرانی ویژه طلاب گرایشی

کلیات علم رجال			
تعداد واحد	نظری	۲	نوع واحد
	عملی	-	جبرانی
هدف کلی	شناخت قواعد و منابع رجالی و حدیثی		
			ندارد
			پیشنیاز / هم‌نیاز

سرفصل‌ها:

○ کلیات

■ تعریف، اهمیت و تاریخچه علم رجال و تفاوت آن با درایه، فهرست و تراجم

○ شناخت کتاب‌های رجالی

■ منابع اولیه

■ منابع ثانویه و متأخر

○ توثیق و تضعیف راوی

■ وثاقت راوی و راه‌های اثبات آن

• الفاظ توثیق

• توثیقات خاصه

■ تنصیص یکی از ائمه

■ مدح راوی

■ توثیق متقدمین

■ توثیق متأخرین

• توثیقات عامه

■ اصحاب اجماع

■ مشایخ اجازه

■ تضعیف راوی و راه‌های اثبات آن

■ الفاظ جرح و تضعیف

- از طریق روایات
- از طریق نص علماء
- منابع حدیثی

منبع اصلی: دروس تمهیدية فی القواعد الرجالية، محمد باقر ایروانی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	-	۱۸	۲			

منابع فرعی:

۱. دانش رجال الحدیث، محمد حسن ربانی
۲. اصول و قواعد فقه الحدیث، محمد حسن ربانی
۳. تاریخ حدیث، اسدالله جمشیدی
۴. مبانی نقد متن الحدیث، قاسم البیضانی
۵. مبانی و منهج حدیثی، علامه شبر
۶. سند شناسی رجال کاربردی، مهدی غلامعلی
۷. منطق فهم حدیث، محمد کاظم طباطبایی

تفسیر موضوعی (معادشناسی)			
نظری	۲	نوع واحد	جبرانی
عملی	-	پیشنیاز / هم‌نیاز	ندارد
هدف کلی			شناخت معارف قرآن کریم در مورد معاد

سرفصل‌ها:

- اهمیت معاد
  - واژه شناسی معاد
  - شیوه های قرآن در اثبات معاد
  - حیات برزخی
  - وقایع قیامت
  - حشر
  - دادگاه عدل الهی
  - رابطه دنیا و آخرت
  - مهم ترین ویژگی‌های های بهشت و دوزخ
- منبع اصلی:** قرآن و مساله معاد، اسعدی

روش تدریس: تلفیقی (بیان استاد، پرسش و پاسخ)

شیوه ارزشیابی:

پایانی		میانی	فعالیت تکمیلی			فعالیت کلاسی
شفاهی	کتبی		خلاصه نویسی و ترجمه	سمینار	تحقیق	
-	۱۸	-	۲			

منابع فرعی:

۱. پیام قرآن، ج ۵ و ۶، ناصر مکارم شیرازی
۲. معاد در قرآن، عبدالله جوادی آملی
۳. منشور جاوید، جعفر سبحانی
۴. برزخ پژوهشی قرآنی و روایی، علی محمد قاسمی
۵. معادشناسی، مسعود تاج‌آبادی